

21. 6. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náklady mimosoudního vymáhání pohledávek a jejich placení

V poslední době nastolený trend ochrany dlužníků směřuje k minimalizaci jejich platební povinnosti v případě zahájení soudního sporu. Přitom ponechává stranou pozornosti náklady spojené s mimosoudním uplatněním pohledávky, jejichž právní úprava je velmi strohá. Některé subjekty, zejména poskytovatelé nebankovních půjček, této strohosti využívají k navýšení dlužné částky o tyto náklady, které v rámci mimosoudního vymáhání pohledávek požadují zaplatit jako příslušenství pohledávky. Jejich výši si vyčíslují různě. Není výjimkou, že jejich výše dosahuje více než třetiny samotné pohledávky, někdy dokonce přesáhnou samotnou výši pohledávky. Jejich úhrada tak působí dlužníkům další finanční potíže.

Jejich úhrada tak působí dlužníkům další finanční potíže. Často jsou tyto náklady dlužníky ze strachu a z neznalosti spolu s pohledávkou uhrazeny. Dlužníci tak de facto platí jakési výpalné za to, že věc nebude dále řešena soudem. Jak je to s nárokem na jejich úhradu, pokud není přímo zakotven ve smlouvě? Jak tuto otázku upravuje zákon?

Úvod do problému

Náklady spojené s uplatněním pohledávky jsou zmíněny v § 513 občanského zákoníku, kde jsou zahrnuty do příslušenství pohledávky. Stejnou úpravu obsahoval i zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, s tím rozdílem, že mezi příslušenství pohledávky zahrnoval také poplatek z prodlení. Je tedy jasné, že náklady spojené s uplatněním pohledávky tvoří její příslušenství. A to je také poslední záchytný bod. Dále je praxe jejich uplatňování značně individuální, a to jak u advokátních kanceláří, tak inkasních agentur. Nejprve uvádím, že drtivá většina advokátních kanceláří, s jejichž praxí jsem se při řešení této otázky setkal, provádí mimosoudní vymáhání pohledávky na účet svého klienta a nepřenáší náklady spojené s uplatněním pohledávky na dlužníka. Inkasní agentury jsou zpravidla placeny klientem v závislosti na výši vymožené částky. Problém ovšem spočívá v praxi nepatrného zlomku vymáhajících. Setkal jsem se totiž s případy, kdy v rámci mimosoudního řešení pohledávek byla po dlužníkovi požadována úhrada nákladů, jejichž výše a nárok na jejich zaplacení byly odůvodňovány různě. Tato argumentace nebyla zcela přesvědčivá a podle mého názoru neměla oporu v platné právní úpravě. Pro závěry o jejich oprávněnosti je třeba nejprve shrnout platnou právní úpravu.

Platná právní úprava

Výši nákladů spojených s uplatněním pohledávky mezi podnikateli nebo mezi podnikatelem a veřejným zadavatelem stanoví nařízení vlády č. [351/2013](#) Sb., a to paušální částkou v minimální výši 1.200,- Kč. Toto nařízení se však netýká problému řešeného v tomto článku. Ačkoliv nařízení stanoví, že provádí zákon č. [89/2012](#) Sb., ten žádné zmocnění k určení paušální výše nákladů spojených s vymáháním pohledávky nemá. Zde je odkazováno na zmocnění k určení výše úroků z prodlení podle § 1802 občanského zákoníku, které toto nařízení také upravuje. Paušální částka náhrady nákladů je stanovena v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích. Jak vyplývá již z názvu, netýká se její úprava problematiky tohoto článku, ale pouze obchodních transakcí. Přesto je zajímavá svým

obsahem, z nějž rád ocituji následující ustanovení: K odrazení od opožděných plateb je nezbytné, aby věřitelé získali spravedlivou náhradu nákladů spojených s vymáháním, které jim vznikly v důsledku opožděné platby. Náklady spojené s vymáháním by měly zahrnovat rovněž náklady spojené s vymáháním administrativních nákladů a náhradu za interní náklady vzniklé v důsledku opožděné platby, pro něž by v této směrnici měla být stanovena pevná minimální částka, kterou lze kumulovat s úrokem z prodlení. Náhrada ve formě pevné částky by měla omezit administrativní a interní náklady spojené s vymáháním. O náhradě nákladů spojených s vymáháním by se mělo rozhodovat, aniž jsou dotčeny vnitrostátní předpisy, podle nichž může soud věřiteli přiznat jakoukoli další náhradu škody, která souvisí s opožděnou platbou dlužníka. Plně totiž vystihuje podstatu nákladů spojených s uplatněním pohledávky a je obsahově totožná s částí argumentace jejich vymahatelů. Rovněž vysvětluje jejich preventivní i sankční charakter. Výslovně pak uvádí, že náhrada těchto nákladů má být spravedlivá. Dále je nutné upozornit na následující ustanovení, podle kterého: Kromě nároku na zaplacení pevné částky pokrývající interní náklady spojené s vymáháním by měl mít věřitel rovněž nárok na náhradu zbývajících nákladů spojených s vymáháním, které mu vznikly v souvislosti s opožděnou platbou dlužníka. K těmto nákladům patří zejména náklady, které věřiteli vzniknou pověřením advokáta nebo využitím služeb společnosti vymáhající pohledávky. Výši těchto nákladů pak směrnice stanoví v minimální hodnotě 40 eur. Směrnice tedy počítá nejen s úhradou nákladů spojených s uplatněním pohledávky, a to v pevné paušální částce. Dále počítá s náklady, které vzniknou využitím služeb třetích subjektů. Pro vztahy, vyplývající z obchodních transakcí, je tedy úprava provedená nařízením vlády v souladu s evropským právem. Jaká je však úprava pro vztahy nevyplývající z obchodních transakcí? Jak argumentují vymahatelé pro odůvodnění svého nároku?

Argumentace advokátním tarifem

V případech, kdy jsou tyto náklady vymáhány advokátní kanceláří, je argumentováno aplikací vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., advokátní tarif. Ten však upravuje odměnu ve vztahu advokát – klient, nikoliv ve vztahu věřitel – dlužník. Pokud je tedy za zaslání upomínky, předžalobní výzvy, upozornění na existenci dluhu a dalších, formálních pojmenování se lišících, podstatou však stejných výzev k úhradě vyžadována úhrada nákladů spojených s uplatněním pohledávky, mělo by se jednat o náklady věřitele, nikoliv jeho advokáta. V těchto případech je požadována náhrada nákladů podle § 11 odst. 1 písm. d) – písemné podání ve věci samé, někdy dokonce i § 11 odst. 1 písm. a) – převzetí a příprava zastoupení. Je ovšem nutné vzít v úvahu ustanovení § 1 odst. 2 advokátního tarifu, podle něhož při stanovení nákladů řízení, jejichž náhrada se klientovi přiznává rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, se výše odměny advokáta určí podle ustanovení o mimosmluvní odměně. Náklady řízení přitom nelze ztotožňovat s náklady uplatnění pohledávky. Lze tedy požadovat náklady, které by v případě úspěchu v soudním řízení vznikly a byly soudem přiznány i v případech, kdy k soudnímu sporu nedojde? Když po obdržení výzvy dlužník svůj dluh uhradí? Nebo by měl věřitel náklady spojené s mimosoudním uplatněním pohledávky spočívající v zaslání výzvy zaplatit ze svého, a to i v případě, kdy využije služeb advokátní kanceláře? Náklady spojené s uplatněním pohledávky může věřitel požadovat. Ovšem v jaké výši?

Výše uvedený postup podle advokátního tarifu by znamenal, že uplatnění pohledávek v různé výši, ovšem bez dalších administrativních nebo interních nákladů, bude znamenat různou výši nákladů spojených s uplatněním pohledávky, a to podle výše této pohledávky. Ovšem poštovné a náklady na administrativu by měly být de facto stejné, bez ohledu na výši pohledávky. Je tedy oprávněné požadovat tyto náklady ve výši určené podle advokátního tarifu, když by při zaslání jedné výzvy měla být jejich výše de facto stejná?

Určení nákladů jednou paušální částkou

V případech vymáhání těchto nákladů inkasními společnostmi je požadována úhrada těchto nákladů

stanovená paušální částkou, která je stejná. Takto je ovšem postupováno i v případech, kdy je vůči dlužníkům postupováno důrazněji, než zasláním jedné výzvy. Telefonické kontaktování, návštěvy doma i na pracovišti nejsou výjimečné. Tento postup ovšem znamená různou výši nákladů s uplatněním pohledávky. Každému dlužníkovi je věnováno jiné množství času, náklady na poštovné a zejména hovorné se budou v každém případě lišit. Vyčíslení těchto nákladů paušální částkou, např. podle průměru nákladů za minulé období (měsíc, rok) znamená, že je po některých dlužnících požadováno více, než byly skutečné náklady spojené s uplatněním pohledávky.

Účelnost nákladů

Z předchozích dvou odstavců je zřejmé, že podle mého názoru by měla být výše nákladů spojených s uplatněním pohledávky ve fázi jejího mimosoudního vymáhání individualizovaná, tj. neměla by být určena žádným předpisem ani paušální částkou. Mělo by se rovněž jednat o náklady účelně vynaložené. Pokud tedy dlužník odmítne zaplatit po první předžalobní výzvě, není již účelně vynaloženým nákladem zaslání dalších výzev, provádění osobních návštěv nebo další telefonická komunikace, pokud svou argumentační přesvědčivostí nepřispějí ke změně postoje dlužníka, ale pouze směřují k navýšení vymáhaných nákladů. A to proto, že podle § 142 odst. 1 občanského soudního řádu soud účastníku, který měl ve věci plný úspěch, přízná náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování práva. Zde je samozřejmě možné namítnout, že toto ustanovení upravuje náhradu nákladů soudního řízení, zatímco článek pojednává o mimosoudních nákladech uplatnění pohledávky.

Pochopitelně, že nelze tyto dva pojmy směšovat. Náklady spojené s uplatněním pohledávky jsou širší množinou, do které patří i náklady soudního, exekučního a insolvenčního řízení. Tento závěr je obsažen i v usneseních Nejvyššího soudu spis.zn. 29 Cdo 2114/2008 ze dne 20.5.2010 a 20 Cdo 1932/2007 ze dne 30.3.2009, podle nichž je nepochybné, že za náklady spojené s uplatněním pohledávky se považují také náklady soudního řízení. Za účelně vynaložené však lze považovat pouze takové náklady, které musela procesní strana nezbytně vynaložit, aby mohla řádně hájit své porušené nebo ohrožené subjektivní právo u soudu. Za náklad potřebný k účelnému uplatňování práva je proto možné považovat i náklady spojené se zasláním předžalobní výzvy, tedy náklad vzniklý před podáním žaloby. Ta je totiž předpokladem řádného hájení práva, když zákon její zaslání předpokládá a s jejím nezasláním spojuje procesní sankci v podobě nepřiznání nároku na náhradu nákladů soudního řízení. Zaslání předžalobní výzvy spadá do fáze mimosoudního vymáhání pohledávky, což je zřejmé již z jejího názvu, ale i z účelu jejího zakotvení do právního řádu, tedy předcházení soudním sporům v případech, kdy dlužník na svou platební povinnost zapomněl. I náhradu nákladů spojených se zasláním výzvy je však možné v soudním řízení požadovat. Otázkou ovšem je, v jaké výši bude tento nárok oprávněný.

Řešení pomocí analogie

Za situace, kdy určitá otázka není legislativně uspokojivě vyřešena, vzniká dojem mezery v právu. K jejímu překlenutí se v tomto případě nabízí použití § 10 občanského zákoníku, tedy postup podle ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovanému právnímu případu nejbližšího. Analogicky s nařízením vlády č. [351/2013 Sb.](#), které výslovně upravuje náklady ve vztazích mezi profesionály lze uvažovat o tom, že by situace byla obdobná i ve vztahu k neprofesionálům, respektive by mělo jít o úpravu méně přísnou, neboť obecně to jsou spotřebitelé, kdo v právních vztazích požívá větší ochrany. Větší míra ochrany by tedy měla znamenat, že by výše těchto nákladů měla být menší než 1.200,- Kč. V případech, kdy by byly požadovány náklady spojené s uplatněním pohledávky vzniklé před 1.1.2014, lze aplikovat § 3030 občanského zákoníku, podle kterého se i na práva a povinnosti, která se posuzují podle dosavadních právních předpisů, použijí ustanovení části první hlavy I., tedy i zmíněný § 10. V tomto případě by se zřejmě analogicky použilo

ustanovení § 2a nařízení vlády č. [142/1994](#) Sb., v posledním platném znění, tedy ve znění účinném od 1.7.2013. Toto znění je přitom obsahově totožné s § 3 nařízení vlády č. 351/2013. Vzhledem k obecné občanskoprávní promlčecí době je přitom řešení starších případů nadbytečné. V případech, kdy jsou tyto starší případy řešeny soudně, rozhodne o osudu nákladů spojených s uplatněním pohledávky soud. Nejsou-li řešeny soudně, postačí k jejich vyřešení uplatnění námítky promlčení.

Účelnost nákladů vynaložených na externí správu pohledávek

Je rovněž otázkou, zda se bude jednat o účelně vynaložený náklad v případech, kdy věřitel využije k mimosoudnímu vymáhání služeb advokátní kanceláře nebo inkasní agentury. Na tuto otázku začnu odpovídat od konce, neboť ji již částečně zodpověděl Nejvyšší soud. Konkrétně v rozsudku spis.zn. 32 Cdo 1733/2008 ze dne 22.10.2008, v němž dospěl k závěru, že náklady spojené s využitím služeb inkasní agentury nelze pokládat za způsobenou škodu, neboť vynaložení těchto nákladů bylo obsahem navazujícího právního vztahu, který sice byl vyvolán prodlením s úhradou kupní ceny, ale nevznikl by bez rozhodnutí, které bylo zcela dobrovolné, nedávalo žádnou jistotu, že dojde ke splnění závazků a nebylo ani nutné v tom smyslu, že by bylo vyvoláno věcnými okolnostmi případu (jako např. náklady na odstranění následků havárie) nebo zabezpečovalo právní postavení (jako žaloba nebo návrh na zahájení rozhodčího řízení, které staví běh promlčecí lhůty). Mezi jednáním, spočívajícím v nezaplacení a vynaložením nákladů na inkasní společnost rovněž schází příčinná souvislost. Škoda totiž musí být nezprostředkovaným následkem protiprávního jednání, které je její hlavní příčinou, nesmí jít o příčinu jen vedlejší. Pokud dojde k řetězení jednotlivých příčin a následků, musí škoda bezprostředně vzejít z jednání škůdce. Najmutí inkasní společnosti k vymožení pohledávek tedy není nutným důsledkem prodlení s placením kupní ceny a náklady vynaložené ve vztahu k inkasní společnosti tedy nejsou bezprostředně způsobeny jednáním škůdce. Nejednalo se tedy o účelně vynaložený náklad, neboť byl vynaložen na činnost, která nebyla nezbytně nutná. Lze ovšem tento závěr bez dalšího vztáhnout i na advokátní kanceláře?

Předáním pohledávky advokátní kanceláři nepochybně může dojít k zabezpečování právního postavení, když při správě pohledávek je zaslání výzvy advokátní kanceláři pouze prvním krokem, který je v případě neuhrazení pohledávky ve stanovené lhůtě následován podáním žaloby. Ovšem ani předání pohledávky advokátní kanceláři nedává žádnou jistotu, že dojde ke splnění závazků. Lze rovněž namítat, že řada věřitelů disponuje natolik dostatečným administrativním aparátem, že zaslání výzvy prostřednictvím advokátní kanceláře je již zprostředkovaným následkem protiprávního jednání a jde tedy o příčinu vedlejší. Ačkoliv jsou totiž advokátní kanceláře profesionály zaměřenými na poskytování právní pomoci, je zaslání výzvy banálním administrativním jednáním, k jehož provedení není nutné tuto pomoc vyhledávat.

Závěr

Zastávám názor, že administrativně a personálně dostatečně vybavený věřitel má právo na náhradu nákladů spojených se zasláním výzvy, pokud ji zašle sám. Až po nezaplacení pohledávky by měl navštívit advokátní kancelář, která by přeskočila fázi upomínání a rovnou přikročila k soupisu žaloby, v níž by požadovala i úhradu nákladů věřitele spojených se zasláním této výzvy. Víím, že praxe není jednotná a vzhledem k bagatelní výši vymáhaných pohledávek dlouho jednotná (sjednocená judikaturou) nebude. A právě z tohoto důvodu jsem sepsal tento článek, abych poskytl svůj názor na věc. Ačkoliv je totiž počet nepoctivých subjektů marginální, je při hromadné správě pohledávek počet postižených dlužníků mnohonásobně větší, může jít o tisíce osob. A to už je pořádná porce nespravedlnosti.

e-mail: ixix@post.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)